

Les interfícies web dels OPAC en les biblioteques universitàries espanyoles

Mª Luisa ALVITE Díez, Blanca RODRÍGUEZ BRAVO

RESUM: *Es realitza una primera aproximació a l'anàlisi i a l'avaluació de les interfícies web de les biblioteques universitàries. Per fer-ho se'n seleccionen cinc, cadascuna de les quals empra un sistema de gestió bibliotecària diferent. Les biblioteques universitàries elegides han estat: Universidad Autónoma de Madrid (UNICORN), Universitat de Barcelona (VTLS), Universidad Complutense de Madrid (INNOPAC), Universidad de La Rioja (ABSYS) i Universitat de València (IPAC). Tenint en compte la literatura sobre avaluació d'interfícies en sistemes de recuperació d'informació en general i en OPAC en particular, s'apliquen dos paràmetres fonamentals: les prestacions de recerca a les quals dóna accés la interfície, per una banda, i les característiques de la pròpia interfície, per l'altra. Els resultats evidencien un comportament millor de les interfícies dels catàlegs en línia gestionats per SIGB (Sistemes de Gestió Bibliotecària) moderns.*

1. INTRODUCCIÓ

La investigació sobre interfícies, enteses com a element catalitzador entre l'usuari i el sistema, constitueix un pilar fonamental en el desenvolupament de la societat de la informació.

Fernández Ruiz, Angós Ullate i Salvador Oliván (2001) entenen la interfície d'usuari com un mitjà de comunicació entre una persona usuària d'un sistema informàtic i aquest sistema. Una interfície ha de ser fàcil d'usar; i aquesta amigabilitat ha d'estar directament vinculada amb el concepte d'interactivitat o capacitat de diàleg amb l'usuari.

Mª Luisa Alvite Díez (dphlad@unileon.es), Blanca Rodríguez Bravo (dphbrb@unileon.es).

Àrea de Biblioteconomía y Documentación. Universidad de León

Article rebut el novembre de 2001

Article basat en la comunicació presentada per les autores a les 8es Jornades Catalanes de Documentació, 15 i 16 de novembre de 2001, l'Hospitalet de Llobregat.

Per a Hildreth (1995), hi ha dos principis que han de tutelar el disseny i el desenvolupament de la interfície d'usuari d'un catàleg en línia; el primer és que un OPAC no hauria de permetre en cap cas que una temptativa de recerca d'un usuari fracassés en la recuperació d'un o de més registres bibliogràfics, el segon principi estableix que mai no s'ha d'assumir que la presentació del registre bibliogràfic sigui el final de la recerca. Els registres bibliogràfics, a més d'eines per a la localització, són elements que juguen un paper actiu i contribueixen al desenvolupament del procés dinàmic que és la recerca d'informació.

La preeminència del World Wide Web ha convertit, en molt pocs anys, en hegemònics, els OPAC via web. Com assenyala Moscoso (1998), aquestes interfícies web presenten algunes particularitats en relació a altres interfícies gràfiques d'usuari: major grau d'amigabilitat, uniformitat en l'accés, coherència amb l'accés a la resta de la informació continguda a Internet, incorporació de característiques hipertextuals, integració del catàleg en un sistema d'informació global de la biblioteca o institució a la qual pertany, multiplicitat de vies d'accés i ús d'eines pròpies del web.

2. OBJECTIUS I METODOLOGIA

A Espanya, ja a mitjan dels anys 90, es van començar a implementar catàlegs d'accés públic en entorn web; però és en aquest últim any quan s'han produït canvis, especialment en les biblioteques universitàries, que han conduït a una configuració ben diferent de l'àmbit de la implantació de sistemes de gestió bibliotecària i, també, a nous desenvolupaments d'interfícies web per als catàlegs de moltes d'aquestes biblioteques.

El nostre objectiu és realitzar una primera aproximació a l'anàlisi de les interfícies web de les biblioteques universitàries. Per fer-ho, n'hem seleccionat cinc –cadascuna de les quals empra un sistema de gestió bibliotecària diferent– que cobreixen tot l'espectre de sistemes implementats en les nostres universitats: ABSYS, INNOPAC, IPAC, UNICORN, VTLS.

Per triar les interfícies d'unes universitats en lloc d'unes altres, hem tingut en compte dos criteris fonamentals: el temps de funcionament –criteri que ha estat bàsic per optar entre els sistemes de nova implantació, com són INNOPAC, UNICORN i IPAC– i el volum dels catàlegs –segon criteri emprat en la selecció dels anteriors i únic en el cas del sistema VTLS. Pel que fa a ABSYS, vam escollir un dels catàlegs que, segons el nostre parer, tenia la interfície més ben desenvolupada.

No podem obviar el fet que l'administrador del sistema pot configurar la interfície i que, per aquest motiu, les diverses interfícies que trobem d'un mateix sistema no són idèntiques; ara bé, tenen prou característiques comunes per poder extrapolar els resultats de l'anàlisi a la resta d'OPAC del mateix sistema de gestió bibliotecària.

Les biblioteques universitàries seleccionades finalment han estat: Universidad Autónoma de Madrid (UNICORN), Universitat de Barcelona (VTLS), Universidad Complutense de Madrid (INNOPAC), Universidad de La Rioja (ABSYS) i Universitat de València (IPAC).

Basant-nos en la literatura sobre avaluació d'interfícies en sistemes de recuperació d'informació, en general, i sobre amigabilitat i ergonomia dels OPAC, en particular, vam aplicar dos paràmetres fonamentals: d'una banda, les prestacions de recerca a les quals dona accés la interfície i, de l'altra, les característiques de la pròpia interfície: disseny, ergonomia i amigabilitat, ja que, com assenyala Hildreth (1995), les GUI (Graphic User Interface) són molt útils però per si soles són només una millora cosmètica de la interfície d'usuari; el que és important és que permetin una interacció més rica i directa entre l'usuari i les diferents etapes que conformen la recerca.

D'acord amb aquest argument hem concedit una puntuació més alta (60%) al primer paràmetre –les prestacions de recerca de la interfície– i menor (40%) al segon –característiques o qualitats de la interfície. Per ponderar els resultats, el primer paràmetre s'ha subdividit en quatre subparàmetres i el segon en tres.

Cadascun d'aquests subparàmetres es compon d'una sèrie d'indicadors avaluatius, amb els quals vam dissenyar un formulari. Els indicadors es punten amb un 0 (absència), un 1 (aplicació incompleta) o un 2 (aplicació completa).

Els paràmetres i subparàmetres són els següents:

- a) Prestacions de recerca
  - Pàgina d'entrada al catàleg
  - Prestacions concretes de recerca
  - Pàgina de resultats
  - Gestió de continguts

- b) Característiques o qualitats de la interfície
  - Disseny
  - Ergonomia
  - Amigabilitat

El tractament dels subparàmetres no ha estat uniforme, ja que se'ls ha assignat una puntuació diferent, mitjançant l'assignació d'un major nombre d'indicadors, d'acord amb la seva rellevància. Destaca entre tots el de "Presentacions concretes de recerca", que suposa més d'una cinquena part de la puntuació total.

Per obtenir la informació necessària es van efectuar quatre recerques inicials sobre cadascun dels catàlegs: autor (Clarín), títol (Don Quijote), matèria (Biblioteques digitales) i paraula clau (Fuentes). Aquestes consultes es van completar, a més, amb altres equacions que van permetre apreciar la utilitat del truncament, l'ús de paraules buides, comprovar els missatges explicatius o d'error, etc.

Dels resultats que s'obtenen es pot inferir l'ús de tècniques avançades de recuperació d'informació, la profunditat de la navegació, l'aplicació de recerca intel·ligent i les possibilitats d'accés per llenguatge lliure, les prestacions per a usuaris inexperts i per a usuaris experts, etc.

Es va analitzar també la gestió de continguts efectuada pel sistema: gestió de diferents tipus d'elements informatius, gestió d'imatges, gestió d'objectes multimèdia, suport al client Z39.50, etc. També es van avaluar les prestacions de les pàgines d'entrada i de les pàgines de resultats.

Finalment, pel que fa al segon paràmetre, es va analitzar el disseny, l'ergonomia i l'amigabilitat de la pàgina principal i de les pàgines de resultats, així com els sistemes d'ajuda i la integració amb l'entorn de l'usuari. Cal remarcar en aquest cas el major pes concedit al subparàmetre d'ergonomia enfront del d'amigabilitat i, sobretot, del de disseny.

3. RESULTATS

Hem acordat emprar les següents abreviatures en les taules que a continuació es presenten:

- A (Universidad Autónoma de Madrid),
- B (Universitat de Barcelona),
- C (Universidad Complutense de Madrid),
- R (Universidad de La Rioja),
- V (Universitat de València).

3.1 Prestacions de recerca

Pàgina d'entrada al catàleg	A	B	C	R	V
Informació sobre el sistema	1	0	2	1	0
Idiomes d'accés	2	2	2	0	2
Nivells de recerca	2	2	0	2	2
Accés a catàlegs diferents	2	2	2	2	0
Bústia de suggeriments	0	0	2	0	1
Registres d'usuari	2	2	2	1	2
Integració amb altres serveis de la biblioteca	0	1	2	0	0
Subtotal	9	9	12	6	7

Només la pàgina d'entrada de la Complutense ofereix informació sobre el sistema emprat, el calendari de posada en funcionament, el nom del catàleg i el directori de les biblioteques que componen la universitat. L'Autònoma i La Rioja es limiten a esmentar el nom del sistema i, en el segon cas, es dona accés web a l'empresa distribuïdora. València ofereix un accés a ELIAS des de les diverses pantalles de consulta.

Pel que fa als idiomes d'accés, vam valorar amb dos punts aquells catàlegs que donen l'accés en anglès, a més d'oferir-lo en la llengua o llengües oficials del seu territori.

Tots els catàlegs llevat del de la Complutense tenen la possibilitat de realitzar recerques simples i complexes. Cal assenyalar la particularitat de l'OPAC de Barcelona que ofereix en l'accés en català una recerca avançada, a més de les possibilitats de recerca simple (per menús) i combinada en castellà i anglès.

Només en el cas de la Complutense apareix perfectament integrat en la pàgina d'entrada al catàleg una bústia de suggeriments i un formulari per realitzar peticions d'adquisicions. València té una icona específica per posar-se en contacte amb la biblioteca per correu electrònic. La resta d'universitats ofereixen aquests serveis des de la pàgina general de la biblioteca.

En totes les universitats analitzades els usuaris poden comprovar la situació dels seus préstecs, reservar exemplars, renovar préstecs i comprovar les dates de venciment. Ara bé, en el cas de La Rioja l'OPAC no ofereix públicament prou informació.

La integració amb altres recursos informatius apareix de forma clara en la pàgina d'entrada del catàleg de la Complutense, amb accés a Publicacions electròniques, Bases de dades i Catàlegs via Z39.50 des de la taula de navegació lateral esquerra. Barcelona integra un botó de recerca específic per a

l'accés al Catàleg Col·lectiu de les Universitats Catalanes. La resta de les biblioteques ofereixen aquests serveis des de la pàgina principal. Curiosament a l'Autònoma s'ha optat per presentar un botó d'accés al portal que, en realitat, enllaça amb catàlegs Z39.50 i vincles a pàgines web.

Prestacions concretes de recerca	A	B	C	R	V
Camps recuperables	1	1	2	1	2
Recerca per paraules clau	2	2	2	2	2
Ús d'operadors	2	1	1	0	1
Accés i visualització de registres d'autoritat	2	2	2	1	2
Navegació per índexs	2	2	2	2	2
Nivell d'hipertextualitat	2	2	2	1	2
Possibilitat de limitar l'estratègia de recerca	2	1	2	1	1
Informació del nombre d'ítems associats	2	2	2	2	2
Possibilitat d'iniciar una nova recerca en qualsevol punt	2	2	2	2	2
Reutilització d'estratègies de recerca	2	1	2	0	1
Recerca intel·ligent	2	1	2	1	1
Subtotal	21	17	21	13	18

Tots els OPAC permeten recuperar pels camps que ens semblen fonamentals: autor, títol, matèria i paraula clau; a més, la Complutense i València permeten recuperar per la classificació.

Pel que fa a la paraula clau, cal assenyalar que alguns dels catàlegs especifiquen els camps de recerca sobre els quals s'efectua aquest tipus de consulta i que, en diversos casos, inclou el camp d'autor. Encertadament, en el catàleg de Barcelona, si la paraula clau sol·licitada apareix en camps diferents, el sistema mostra una taula amb el nombre de resultats en cadascun d'ells i el nombre total.

Amb l'excepció del catàleg de La Rioja que només permet la intersecció, la resta presenta els tres operadors booleans fonamentals, en uns casos en castellà i en uns altres en anglès. L'Autònoma afegeix, a més, l'operador XOR, els operadors de proximitat WITH, NEAR i ADJ, i el camuflament d'un únic caràcter. Tots els catàlegs efectuen de forma implícita la intersecció i el truncament.

Pel que fa als registres d'autoritat, vam considerar positiu que es mostrin notes explicatives. En el catàleg de La Rioja s'utilitzen símbols difícils de desxifrar per a l'usuari no habituat a l'ús d'eines terminològiques.

Tots els catàlegs permeten navegar pels índexs; ara bé, la profunditat hipertextual varia: en tots els casos es navega pels camps d'autor i de matèria; en alguns, també per títol i sèrie (Barcelona i Autònoma); en uns altres, per sèrie i registres d'exemplar (Complutense i Autònoma); i per editor, sèrie i registres d'exemplar, en el cas de València. En cap dels catàlegs analitzats no es contempla la possibilitat de navegar per la classificació.

A la Complutense es pot limitar l'estratègia de recerca emprant camps indexats del registre bibliogràfic: data de publicació, editorial, així com paraules incloses en els camps d'autor, títol o matèria. I també per dades del registre de l'exemplar com tipus de matèries, ubicació o llengua. A més, activant la casella d'ordenar per anys els resultats, s'ordenen de forma decreixent. A l'Autònoma es permet limitar per any, idioma, localització, grau de coincidència amb la paraula clau; i també obtenir l'ordenació dels resultats atenent als principals camps i a la seva rellevància (cal remarcar que les etiquetes dels camps estan en anglès). En l'extrem oposat trobem el catàleg de La Rioja en el qual l'única limitació habilitada és per rang temporal.

Tots els OPAC avaluats informen del nombre de registres associats a l'índex corresponent i en tots es pot iniciar una nova recerca en qualsevol punt de l'estratègia.

Els catàlegs de Barcelona, la Complutense i València mostren l'historial de la recerca. En el cas de València es poden reutilitzar les estratègies de recerca de la sessió emprant l'operador booleà desitjat. En els de la Complutense i de l'Autònoma, es pot reiniciar la recerca en qualsevol altre camp sense que calgui introduir de nou el terme de recerca.

Tots els sistemes tenen paraules buides, ignoren els accents, els caràcters especials i les variacions de puntuació, i són insensibles a majúscules i minúscules. A més, els catàlegs que empen els sistemes UNICORN i INNOPAC fan suggeriments automàticament; en el cas de l'Autònoma el sistema proposa a l'usuari: "Puede cambiar su búsqueda, o seleccionar una nueva búsqueda desde los resultados encontrados más próximos a continuación". La Complutense assenyalava el lloc de l'índex de resultats on hauria d'estar situat el terme sol·licitat i proposa realitzar de nou la recerca per paraules fent un clic en aquesta mateixa línia que conté l'enllaç corresponent. Lamentablement, cap sistema no té control de sinònims per accedir per paraula clau ni es té en compte la diversitat regional tan interessant en el cas de topònims, etc. Finalment, tots els catàlegs, llevat del de La Rioja, trunquen per defecte el terme introduït quan no troben una equiparació exacta i ofereixen resultats possibles.

Pàgina de resultats	A	B	C	R	V
Informació del nombre d'ítems recuperats	2	2	2	2	2
Modificació d'ordenació per criteris cronològics	2	0	2	0	2
Possibilitat de mantenir diverses finestres obertes	0	0	0	0	0
Formats dels registres	1	2	2	1	1
Etiquetes	1	1	1	0	1
Formats d'exemplars	1	2	2	2	1
Subtotal	7	7	9	5	7

Tots els sistemes mostren el nombre d'entrades associades a la recerca. Vam considerar adequat el fet que automàticament aparegui el registre complet en aquells casos en els quals el resultat de la consulta és únic, com passa en els OPAC de l'Autònoma i de la Complutense.

La modificació de l'ordenació dels registres només és factible en els catàlegs de l'Autònoma, de la Complutense i de València. Cap dels sistemes no permet mantenir diverses finestres obertes simultàniament.

Ens sembla imprescindible la utilització dels formats abreujat i complet, ja que el format abreujat facilita a l'usuari la tasca de la selecció de registres. La informació que s'hi inclou no és la mateixa en els diferents catàlegs: en el de València hi trobem autor, títol, any i dades de l'exemplar; en el de l'Autònoma, signatura, títol, autor, any i dades de l'exemplar; la Complutense presenta el camp pel qual s'ha realitzat la recerca, l'any i el nombre d'entrades localitzades; el de Barcelona mostra el títol, l'autor i l'any; La Rioja mostra els resultats en format abreujat amb les dades d'autor, títol i menció de responsabilitat precedida de la barra corresponent i any.

Els sistemes de l'Autònoma i de València no presenten l'opció de veure els registres en format MARC. Proveir els registres en format MARC ens sembla adequat en termes de cooperació bibliotecària, si bé considerem que n'hi ha prou a oferir-lo com a format de descàrrega. Pel que fa al format complet, el catàleg de La Rioja mostra el registre en ISBD; creiem que aquesta presentació pateix d'un tecnicisme que s'allunya de la naturalesa intrínseca de l'OPAC. El fet de repetir l'autor en el camp del títol està igualment present en el format complet dels registres de l'Autònoma i de Barcelona.

La Rioja no utilitza etiquetes. En la resta dels catàlegs les etiquetes emprades no aconsegueixen desfer-se d'un cert to de terminologia bibliotecària i algunes denominacions són confuses: *Contents*, *Descr. física*, *Autor perso-*

nal, *Entidad secundaria* (Autónoma); *Clasific.*, *Autor sec.*, *Des.física*, *Título unif.* (Complutense). En el catàleg de Barcelona s'opta per incloure tota la informació en taules, tant en la presentació abreujada com en la completa, i les etiquetes van en negreta i majúscula per afavorir una bona visualització. València no usa abreviatures i l'opció més significativa és utilitzar l'etiqueta de *Nombre(s)* per a l'encapçalament principal, cosa que sembla certament ambigua atès que aquesta menció no comporta la càrrega semàntica d'autoria. La Rioja compta amb una icona amb la qual especifica, tant en el format abreujat com en el d'ISBD, el tipus de material: monografia, materials especials, registre que procedeix d'una catalogació analítica, etc.

Es respecten les recomanacions sobre les etiquetes amb informació sobre els exemplars i l'estat de circulació que assenyalen la preferència que apareguin en la mateixa pàgina que conté la informació bibliogràfica. Els formats d'exemplars apareixen molt ben presentats a La Rioja: la taula mostra dues tonalitats i inclou informació sobre el codi de barres. L'Autónoma i la Complutense inclouen ubicació, signatura i situació de l'exemplar. El catàleg de Barcelona ofereix informació d'exemplars i volums (signatura, autor, títol i editor); informació que curiosament apareix en anglès quan la recerca es realitza en castellà: *Location*, *Status*, *Units* i *Call NO*. El sistema de València permet que el propi usuari decideixi si vol veure o no les dades sobre l'exemplar. L'Autónoma mostra també la informació de l'exemplar en la presentació abreujada, aspecte molt positiu que queda entelat per la precària claredat de la lectura (potser en la presentació encolumnada caldria que hi hagués un separador vertical entre les dades catalogràfiques i les dades de l'exemplar).

Gestió de continguts	A	B	C	R	V
Consulta a diferents catàlegs conjuntament	1	1	1	1	0
Utilització d'un catàleg concret en diferents moments	0	2	2	0	0
Gestió de diferents tipus d'elements informatius	2	2	2	2	2
Visualització d'imatges associades	0	0	0	0	0
Enllaços a documents externs	2	2	2	0	0
Suport del client Z39.50	2	0	2	0	2
Subtotal	7	7	9	3	4

Els diferents catàlegs als quals es dona accés són consultables separatament. A l'Autónoma és possible seleccionar el catàleg segons la facultat d'origen. El sistema de Barcelona proveeix accés al catàleg general, al de fons antic i al te-

saustus, una eina terminològica d'enorme valor per a la indexació i per a la recuperació de la informació bibliogràfica del catàleg, que, segons la nostra opinió, podria tenir una altra ubicació i una integració més eficaç en el sistema de recerca general del catàleg. En el cas de la Complutense l'accés es pot realitzar al catàleg general, al de fons històric, al de tesis i al de materials especials (noves adquisicions, discos d'àudio, etc.). A La Rioja l'accés és possible al catàleg general, al de noves adquisicions, revistes, vídeos, enregistraments musicals i fons antic. Finalment, a València no es contempla la possibilitat d'accés a diferents catàlegs. No integrar en el catàleg general les publicacions periòdiques i alguns materials segons el suport sembla una tècnica més d'acord amb criteris de tractament tècnic de fons que no amb l'interès de l'usuari.

El sistema de la Complutense permet reutilitzar la consulta del catàleg general per al catàleg de tesis o de fons antic; de forma semblant, l'Autònoma la realitza en els diferents catàlegs de facultats. En el cas de Barcelona, el sistema permet canviar de catàleg en qualsevol moment del procés de recerca, però no permet la reutilització dels criteris emprats prèviament.

Tots els sistemes analitzats faciliten la gestió d'elements informatius diferents i en cap d'ells no s'hi han localitzat imatges associades.

En els catàlegs de l'Autònoma, de Barcelona i de la Complutense es proporciona accés a enllaços externs, perfectament integrats en un camp més, on s'implementa l'hipervincle concret.

El catàleg de València presenta un accés Z39.50 en fase de proves en aquest moment. La Complutense i l'Autònoma donen accés al seu propi catàleg i als d'altres biblioteques usant aquest protocol. L'Autònoma presenta una llista d'enllaços a onze servidors als quals s'accedeix de forma individualitzada a través d'un senzill formulari de recerca. La Complutense presenta una passarel·la d'accés perquè l'usuari seleccioni el servidor o servidors desitjats; a més permet l'accés Z39.50 als catàlegs de les biblioteques de les universitats de Madrid (Consortio Madroño).

Resultats del primer paràmetre

Prestacions de la recerca	Total	A	B	C	R	V
Pàgina d'entrada	14	9	9	12	6	7
Prestacions concretes de recerca	22	21	17	21	13	18
Pàgina de resultats	12	7	7	9	5	7
Gestió de continguts	12	7	7	9	3	4
Totals	60	44	40	51	27	36

És destacable l'excel·lent comportament de les prestacions de recerca del catàleg de la Complutense implementat per mitjà del sistema Innopac Mil·lenium. El catàleg de La Rioja té una conducta correcta en el capítol de prestacions concretes de recerca, paràmetre fonamental del bloc i en el qual totes les universitats obtenen uns resultats molt acceptables.

L'apartat menys desenvolupat en les interfícies analitzades es correspon amb la gestió de continguts. És urgent que els catàlegs universitaris incorporin aquells documents dels quals no són propietaris i als quals accedeixen gratuïtament o mitjançant llicències: llibres electrònics, revistes electròniques, documents sonors, imatges fixes i en moviment, i documents digitals, en general, que poden trobar-se en qualsevol punt físic del web.

3.2 Característiques de la interfície

Disseny	A	B	C	R	V
Visualització	2	2	2	2	2
Facilitat de lectura del text	2	2	2	2	2
Agrupació en blocs de dades relacionades	1	1	2	1	1
Visualització de l'estratègia de recerca	2	0	2	0	2
Es ressalten els elements ja consultats	0	2	2	0	2
Subtotal	7	7	10	5	9

En general, les combinacions se sustenten en la utilització de text en negreta, blau per als enllaços, i fons blanc, o crema en el cas de La Rioja, per facilitar la lectura a l'usuari. La utilització de taules en la presentació de llistes de resultats, aspecte ja ressenyat, així com en la informació d'exemplars, ajuda a la visualització; i aquest sol ser el model emprat en el disseny del bloc dedicat a la informació dels exemplars que contempnen tots els catàlegs analitzats, a excepció del de València. El de Barcelona usa taules i, quan presenta els exemplars, mostra de nou la taula descriptiva amb autor, títol i àrea de publicació.

En conjunt, podem parlar d'un ús consistent del color i una utilització adequada de les tècniques de contrast / realç.

Ens sembla adequat que la informació s'agrupi en blocs d'acord amb el contingut informacional dels registres. D'altra banda, La Rioja els ofereix únicament en format ISBD. En el catàleg de l'Autònoma es fa difícil separar la informació descriptiva de la de l'exemplar en la pàgina de resultats en format abreujat.

La Complutense, l'Autónoma i València ens mostren l'estratègia de recerca emprada al llarg de la sessió. Barcelona, la Complutense i València ressalten els elements ja consultats.

Ergonomia	A	B	C	R	V
Possibilitat de seleccionar registres	2	0	2	0	2
Possibilitat de modificar l'ordenació dels resultats	2	0	2	0	2
Formats d'exportació de registres	2	1	2	1	1
Possibilitats de descàrrega	2	1	2	0	1
Personalització del disseny	2	0	0	0	0
Personalització de formats de consulta/recuperació	0	0	0	0	0
Possibilitat d'establir perfils d'usuari i opcions DSI	0	0	0	0	0
Integració amb el mòdul de circulació	2	2	2	2	2
Subtotal	12	4	10	3	8

Tres dels cinc catàlegs permeten seleccionar registres del conjunt de resultats quan n'hi ha més d'un, així com modificar-ne l'ordenació. Per a l'exportació de registres, INNOPAC i UNICORN permeten la selecció entre el format abreujat o el complet, així com el MARC; a més, a l'Autónoma, s'hi afegeix el format ASCII. A la Complutense es poden exportar registres cap a un gestor bibliogràfic: ProCite o EndNote. La fórmula emprada per Barcelona és usar els botons del navegador per guardar el document visualitzat ja sigui en format complet o en MARC.

En tots els casos es poden descarregar els registres en el disc local o en un disquet o enviar-los a una bústia de correu electrònic, llevat del catàleg de La Rioja on l'única possibilitat és usar l'eina de copiar i enganxar pròpia del navegador.

Les opcions de personalització de disseny de la interfície només són possibles en el sistema UNICORN de l'Autónoma. Cap dels catàlegs no ofereix possibilitats d'adaptació a l'usuari en els formats de consulta i recuperació ni l'establiment de DSI.

La integració de tots els catàlegs amb el mòdul de circulació, en conjunt, sembla adequada.

Amigabilitat del sistema	A	B	C	R	V
Sintaxi dels missatges	1	1	2	1	2
Missatges d'error	2	1	2	1	1
Adequació de les icones / botons	1	1	1	1	1
Ajuda i ajuda contextualitzada	1	0	1	0	1
Terminologia adequada a l'usuari	1	1	2	1	1
El sistema ofereix opcions a l'usuari	2	1	2	0	1
Integració amb accions del sistema operatiu	2	2	2	2	2
Subtotal	10	7	12	6	9

La sintaxi dels missatges és correcta, especialment en els casos de la Complutense i de València. En els de Barcelona i de l'Autònoma apareixen opcions en anglès tot i que la llengua en la qual s'ha efectuat la recerca és català o castellà. La redacció sintàctica a Barcelona sembla confusa: "Ja he establert els límits de recerca", i fins i tot apareixen errors en la separació de paraules: "menúde" per "menú de". En canvi, els missatges en la recerca per autoritats són clars: "Aquesta entrada no s'utilitza; trobareu informació sota les entrades següents".

En el catàleg de València pot resultar aclaparador el gran nombre de botons amb un disseny poc atractiu en determinades pantalles de recerca. La major usabilitat s'aconsegueix en els entorns en què es combinen botons, desplegable, opcions a emplenar, etc.

Els missatges d'error són especialment alarmistes a La Rioja per la seva grandària tipogràfica i per la rotunditat del contingut: "No existe ningún registro con esas características. Pulse para volver a buscar".

Els missatges, en general, són simples i concisos, però la terminologia continua sent massa "professional" en molts casos: "Autoridades encontradas" és un exemple que podem trobar en el catàleg de La Rioja.

A l'Autònoma no hi ha cap ajuda general de l'ús del sistema i l'ajuda de la recerca avançada es redueix a un paràgraf en anglès; de la mateixa manera, a La Rioja no existeix cap ajuda sobre l'ús de la recerca avançada i les ajudes contextualitzades en alguns casos es carreguen en blanc. En el catàleg de Barcelona hi ha textos d'ajuda que no han estat personalitzats per la pròpia biblioteca, i així s'assenyala: "La visualización de esta pantalla es definible por cada biblioteca". A més, l'ajuda en castellà, que apareix en les instruccions per a la consulta del catàleg en el cas de la recerca avançada, no funciona i hem d'acudir a l'ajuda de cerca experta per comprovar l'ús real de les expressions de recerca.

Com ja s'ha esmentat, només alguns sistemes efectuen suggeriments de manera automàtica, entre els quals, ho fan de la manera més adequada, l'Autònoma i la Complutense. La integració amb el sistema operatiu és correcta en tots els casos.

Resultats del segon paràmetre

Característiques de la interfície	Total	A	B	C	R	V
Disseny	10	7	7	10	5	9
Ergonomia	16	11	4	10	3	8
Amigabilitat	14	10	7	12	6	9
Totals	40	28	18	32	14	26

Destaca, en els resultats obtinguts de l'avaluació de les qualitats de la interfície, la gran diferència observable entre les interfícies més desenvolupades dels sistemes de gestió bibliotecària de recent implantació: la Complutense i l'Autònoma o, en el cas de València, el nou mòdul d'interfície web que complementa el sistema. Pel que fa a les versions dels sistemes ABSYS i VTLS analitzades, tant l'ergonomia com l'amigabilitat són molt limitades.

Resultats finals

Avaluació final	Total	A	B	C	R	V
Prestacions de recerca	60	42	37	48	27	38
Característiques de la interfície	40	28	19	32	14	26
Total	100	70	56	80	41	64

De l'anàlisi dels resultats finals, es desprèn el comportament superior de la interfície del catàleg de la Universidad Complutense i els molt correctes de la Universidad Autònoma de Madrid i de la Universitat de València. El de la Universitat de Barcelona, molt igualat amb el de València en el primer paràmetre, se n'allunya en el segon. El de La Rioja no arriba als mínims desitjables per a una interfície d'una biblioteca universitària.

4. CONCLUSIONS

Sembla existir una correlació entre la modernitat dels sistemes integrats de gestió bibliotecària i l'excel·lència en els seus resultats. Igualment, sembla que

hi hagi una concordança entre el cost d'aquests sistemes i la seva qualitat, cosa que, per altra banda, sembla lògica. I això sense menystenir el mèrit o el demèrit atribuïble a la configuració de la interfície que pot realitzar l'administrador del sistema. Creiem que el seu paper és més determinant en el segon paràmetre que en el primer.

Per avaluar la incidència real dels dos factors caldria abordar un estudi comparatiu de les interfícies dels catàlegs suportats pel mateix sistema de gestió bibliotecària, cosa que confiem poder fer properament.

En el cas del catàleg de la Universitat de La Rioja sembla evident que les prestacions de la interfície d'ABSYS –òbviament, en la versió aquí avaluada– no responen correctament a les necessitats dels usuaris d'una biblioteca universitària. Es fa necessària la implantació de les noves versions d'ABSYS i de VTLS que inclouen tecnologia Z, mòduls per a la gestió d'imatges i objectes multimèdia, millores ostensibles del disseny de la interfície, etc. Ens hem limitat a analitzar la versió disponible.

En el camí a seguir en el desenvolupament dels sistemes de gestió bibliotecària, caldrà fer atenció a la gestió de continguts, especialment als enllaços a documents no presents en els catàlegs, ja que les biblioteques hauran de donar accés cada vegada més a documents dels quals no són propietàries, perquè el “just in time” cobra cada vegada major rellevància enfront del “just in case”. Caldrà treballar vigorosament en la integració dels documents multimèdia en el catàleg, tenint present, a més, l'evolució del concepte de registre bibliogràfic que va més enllà dels tradicionals elements descriptius de les ISBD.

Igualment s'han de millorar alguns aspectes d'ergonomia i d'adaptació als usuaris: la personalització dels formats de consulta/recuperació, la DSI, els perfils d'usuari, etc. En resum, una interacció usuari / sistema més rica i directa, i, en aquest sentit, creiem que cal reivindicar l'ús conjunt de tècniques combinades de recerca que no responguin únicament al model booleà. Així mateix, cal fomentar la recerca avançada com a complement útil i assenyalar la importància de disposar d'eines terminològiques que la facilitin, com ara el tesaurus de la Universitat de Barcelona.

5. BIBLIOGRAFIA

Cherry, J.M. “Bibliographic displays in OPACs and web catalogs: how well do they comply with display guidelines?” *Information technology and libraries*. [en línia]. Vol 17, núm. 3 (1998) <http://www.lita.org/ital/1703_cherry.html> [Consulta: 17 jul. 2001].

- Cherry, J.M.; Cox, J.P. "World Wide Web displays of bibliographic records: an evaluation". En: *Conference of the Canadian Association for Information Science (24th. 1996. Toronto)*. [en línia]. <<http://www.fis.utoronto.ca/research/programs/displays/caispck1.htm>> [Consulta: 1 jun. 2001].
- Fernández Molina, J.C.; Moya Anegón, F. *Los catálogos de acceso público en línea: el futuro de la recuperación de información bibliográfica*. Málaga: Asociación Andaluza de Bibliotecarios, 1998.
- Fernández Ruiz, M.J.; Angós Ullate, J.M.; Salvador Oliván, J.A. "Interfaces de usuario: diseño de la visualización de la información como medio para mejorar la gestión del conocimiento y los resultados obtenidos por el usuario". En: Congreso ISKO-España (5º. 2001. Alcalá de Henares). *La representación y organización del conocimiento: metodologías, modelos y aplicaciones*. [cd-rom]. Alcalá de Henares: Facultad de Documentación, 2001.
- Frías, J.A. "La utilización del catálogo por los usuarios de la biblioteca: luces y sombras". *Revista general de información y documentación*. Vol. 7, núm. 1 (1997), p. 231-252.
- Hildreth, C.R. "The GUI OPAC: approach with caution". *The public-access computer systems review*. [en línia]. 6(5) (1995). <<http://info.lib.uh.edu/pr/v6/n5/hild6n5.html>> [Consulta: 19 jul. 2001].
- Marcos Mora, M.C. "Diversos modos de acceso a catálogos en línea a través de internet". *El profesional de la información*. Vol. 8, núm. 1-2 (1999), p. 7-13.
- Moscoso, P. "Análisis y evaluación de catálogos automatizados de acceso público en entorno web". *Revista española de documentación científica*. Vol. 21, núm. 1 (1998), p. 57-75.
- Moscoso, P.; Ortiz-Repiso, V.; Ríos, Y. "Telnet versus web en el acceso a la información catalográfica: estudio comparativo del caso español". En: Jornadas Españolas de Documentación (6. 1998. Valencia) *Los sistemas de información al servicio de la sociedad*. Valencia: FESABID; AVEI, 1998, p. 641-648.
- Moya Anegón, F. *Los sistemas integrados de gestión bibliotecaria: estructuras de datos y recuperación de información*. Madrid: ANABAD, 1995.
- Pastor Sánchez, J.A.; Asensi Artiga, V. "Un modelo para la evaluación de interfaces en sistemas de recuperación de información". En: *Congreso ISKO- España EOCONSID 99 (4. 1999. Granada)*. Granada, 1999, p. 401-409.
- Seguí i Palou, R.; Vall, A. "La consulta por materias en el catálogo automatizado de las bibliotecas públicas de Catalunya". En: *Congreso ISKO- España EOCONSID 99 (4. 1999. Granada)*. Granada, 1999, p. 347-352.